พลวัตทางสถาปัตยกรรมพื้นถิ่นของชาวจีนฮ่อ: กรณีศึกษาหมู่บ้านสันติชล ตำบลเวียงใต้ อำเภอปาย จังหวัดแม่ฮ่องสอน*

Dynamic of Haw's vernacular architecture: Case study at Santichon, Pai district, Mae Hong Son

เตภิตา เสือหัน (Tepita Sueaham)**
อรศิริ ปาณินท์ (Onsiri patin)***

บทคัดย่อ

พลวัตทางสถาปัตยกรรมพื้นถิ่นของชาวจีนฮ่อ: กรณีศึกษาหมู่บ้านสันติชล ตำบลเวียงใต้ อำเภอปาย จังหวัดแม่ฮ่องสอน เป็นการศึกษาลักษณะการเปลี่ยนแปลงบ้านชาวจีนฮ่อว่ามีการเปลี่ยนแปลงไปอย่างไรบ้างและมีปัจจัยใดบ้างที่ส่งผลต่อบ้านชาวจีนฮ่อ

ในการลงพื้นที่เพื่อทำการศึกษาได้ลงพื้นที่สำรวจหมู่บ้านสันติชล จากนั้นทำการเลือกกรณีศึกษาในหมู่บ้านขึ้นมาเพื่อทำการเก็บข้อมูล แล้วนำมาวิเคราะห์ด้านการก่อสร้างวัสดุที่ใช้และลักษณะการใช้สอยบ้านในพื้นที่ต่างๆ แล้วได้ทำการศึกษาเปรียบเทียบกับ "โครงการการศึกษาหมู่บ้าน บ้านและเทคโนโลยีการก่อสร้างของหมู่บ้านจีนฮ่อ จังหวัดแม่ฮ่องสอน" ซึ่งศึกษาโดย ศาสตราจารย์อรศิริ ปาณินท์ เพื่อสามารถทราบถึงรูปแบบและพัฒนาการของบ้านจีนฮ่อ ภายในหมู่บ้านสันติชลว่ามีการเปลี่ยนแปลงอย่างไรบ้างและแนวโน้มอย่างไรในอนาคต

ผลจากการศึกษาสามารถทราบได้ว่า ภายในหมู่บ้านสันติชลนั้นรูปลักษณ์ของบ้านยังสามารถคงความเป็นบ้านชั้นเดียวไว้ได้หากแต่สิ่งที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างมาก คือ การเลือกใช้วัสดุที่นำมาก่อสร้างโดยเลือกใช้วัสดุที่มีความคงทนและถาวรมากขึ้น เปลี่ยนแปลงไปจากผนังบ้านดินดิบหรือไม้ไผ่ นอกจากนี้บ้านหลังที่ตั้งอยู่ติดกับริมถนนของหมู่บ้าน ส่วนใหญ่จะมีอาชีพค้าขายเพิ่มเติมไม่ได้มีอาชีพแค่การเกษตรกรรมเพียงอย่างเดียว สามารถสรุปได้ว่า บ้านของชาวจีนฮ่อจากอดีตจนถึงปัจจุบันไม่ได้มีการเปลี่ยนแปลงไปมาก และยังสามารถคงเอกลักษณ์ของบ้านชั้นเดียวแบบชาวจีนในชนบทไว้ได้อยู่ หากแต่สิ่งที่มีการปรับเปลี่ยนไปคือ การเลือกใช้วัสดุที่ใช้เพื่อให้เหมาะสมกับสภาพในสภาวะปัจจุบันเพียงเท่านั้น

---

* บทความนี้เป็นส่วนหนึ่งของวิทยานิพนธ์หัวข้อ "พลวัติทางสถาปัตยกรรมพื้นถิ่นของชาวจีนฮ่อ: กรณีศึกษาหมู่บ้านสันติชล ตำบลเวียงใต้ อำเภอปาย จังหวัดแม่ฮ่องสอน" วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตร มหาบัณฑิต สาขาวิชาสถาปัตยกรรมพื้นถิ่น บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร ปีการศึกษา 2557 วิทยานิพนธ์นี้ได้รับทุนสนับสนุนงานวิจัยจาก สำนักงานกองทุนสนับสนุนงานวิจัย ประจำปีงบประมาณ 2555

** นักศึกษาระดับปริญญาโท สาขาวิชาสถาปัตยกรรมพื้นถิ่น คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร E-mail: misstepita@gmail.com

*** ศาตราจารย์เกียรติคุณ คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

Veridian E-Journal, Silpakorn University
ISSN 1906 - 3431

Abstract

Dynamic of Haw's vernacular architecture: Case study at Santichon, Pai district, Mae Hong Son is a study of changes of Haw houses about how they have changed and factors that have impacted Haw houses.

Regarding fieldwork for studies, there have been fieldwork investigations of Santichon village. After this, there were selections of case studies in the village for data collection, which then were analyzed with the aspects of construction, used materials, and house usage in various areas, after which a comparative study was conducted with the "Village, house, and construction technologies of Haw villages of Mae Hong Son study project", which was a study of Professor Ornsiri Panint, in order to be able to know the forms and development of Haw homes within Santichon village to see what kind of changes and tendencies for the future there were.

Study results also found that the appearance of houses within Santichon village can still be maintained as single-storey houses, but the thing that had changed much was the selection of materials for construction usage by selecting more durable and permanent materials different from raw soil or bamboo walls. Furthermore regarding houses located at the village roadside, many of them have additional occupations in trade and not only agricultural occupations. It can be concluded that Haw houses from the past to the present have not changed much and can still maintain the appearance of single-storey houses of countryside Chinese people, but the thing that had changed was the choice of materials used merely to be appropriate with the current situations.

บทนำ

ปัจจุบันลักษณะการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมได้เข้ามามีบทบาทในการท่องเที่ยว ส่งผลให้กลุ่มหมู่บ้านชาวจีนฮ่อที่มีความเป็นเอกลักษณ์ทางด้านวัฒนธรรมได้ปรับเปลี่ยนหมู่บ้านให้กลายเป็นหมู่บ้านสำหรับการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม เมื่อการท่องเที่ยวเข้ามาส่งผลให้เกิดความเจริญก้าวหน้าในหลายหลายด้านไม่ว่าจะเป็นด้านการคมนาคม ระบบสาธารณูปโภค การศึกษาและด้านอื่นๆ เพิ่มเข้ามาเพื่อให้ความสะดวกสบายแก่นักท่องเที่ยว นอกจากนี้ยังมีการปรับสภาพแวดล้อมของหมู่บ้านเพื่อรองรับและดึงดูดนักท่องเที่ยว

"ถึงแม้ว่าการท่องเที่ยวจะมีบทบาทสำคัญในการรักษาพื้นที่มรดกทางวัฒนธรรมเอาไว้ โดยการให้ประโยชน์ในเชิงพาณิชย์ แต่ก็ให้ผลในด้านลบได้เช่นกันเพราะการท่องเที่ยวก็สามารถลด"คุณค่า"ของสถานที่ได้หากขาดการจัดการและการควบคุมที่ดี" (รณกร เจริญศรี, 2557: 728)

เรื่องราวของกลุ่มจีนฮ่อได้มีการศึกษาในหลายด้าน ทั้งในด้านประวัติศาสตร์ สังคม และวัฒนธรรม เนื้อหาทางด้านสถาปัตยกรรมพื้นถิ่น พบว่า มีการศึกษาในปริมาณที่น้อยและเป็นข้อมูลที่ศึกษามาตั้งแต่ ปีพ.ศ.

2540 แสดงให้เห็นว่าความรู้ทางด้านสถาปัตยกรรมพื้นถิ่นยังขาดข้อมูลที่แสดงถึงพัฒนาการของหมู่บ้านและบ้านนับตั้งแต่เริ่มมีการเปิดหมู่บ้านให้เป็นสถานที่ท่องเที่ยวทำให้บริบททางสภาพทาง สังคม เศรษฐกิจ สภาพแวดล้อมและวัฒนธรรมเกิดการเปลี่ยนแปลงไปอย่างไรบ้าง โดยแสดงผ่านทางสถาปัตยกรรมพื้นถิ่นในรูปแบบของพัฒนาการและการปรับตัวให้เหมาะสมกับสภาพแวดล้อมในปัจจุบันส่งผลเกิดการศึกษาเรื่องราวเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงทางสถาปัตยกรรมของชาวจีนฮ่อ เพื่อทำให้ทราบถึงผลกระทบที่มาจากการท่องเที่ยวว่ามีผลต่อการเปลี่ยนแปลงชุมชนอย่างไร ชาวบ้านมีการปรับตัวอย่างไร เมื่อมีการท่องเที่ยวเข้ามาสามารถนำไปเป็นแนวทางในการอนุรักษ์เอกลักษณ์ของชุมชนเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนต่อไปในอนาคตได้

จีนฮ่อในประเทศไทย

จีนฮ่อในประเทศไทย คือ กลุ่มชาวจีนฮ่อที่อพยพเข้ามาในประเทศไทยหลังจากเกิดสงครามกลางเมืองระหว่างทหารจีนคณะชาติ (ก๊กมินตั๋ง)นำโดยนายพลเจียงไคเช็คกับทหารจีนคอมมิวนิสต์นำโดยเหมาเจ๋อตุง ต่อมาฝ่ายจีนคอมมิวนิสต์ได้รับชัยชนะในสาธารณรัฐประชาชนจีนอย่างเด็ดขาดในปี พ.ศ. 2492 ส่งผลให้กองกำลังทหารจีนคณะชาติได้หลบหนีจากสาธารณรัฐประชาชนจีน และสามารถแบ่งออกเป็น 2 กลุ่มคือจีนฮ่อกองกำลังติดอาวุธของกลุ่มก๊กมินตั๋งและจีนฮ่อพลเรือนซึ่งกลุ่มจีนฮ่อพลเรือนอาจเป็นสมาชิกครอบครัวจีนฮ่อกลุ่มแรกหรืออาจเป็นพลเรือนที่ไม่เห็นด้วยกับการปกครองระบอบคอมมิวนิสต์ของเหมาเจ๋อตุง ทางมณฑลยูนานของสาธารณรัฐประชาชนจีนมีกองทัพทหารจีนคณะชาติอยู่ด้วยกัน 2 กองทัพคือ กองทัพที่ 8 มีนายพลหลี่ มีเป็นผู้นำและกองทัพที่ 13 มีนายพลหลิว กว๋อ ฉวน เป็นผู้นำ

ทั้ง 2 กองทัพได้ถูกตัดขาดจากกองกำลังส่วนใหญ่ของทหารจีนคณะชาติที่ได้ถอยไปตั้งถิ่นฐานใหม่ที่ประเทศไต้หวันในขณะที่กองทัพที่ 8 ได้ถอยไปอยู่ที่สาธารณรัฐสังคมเวียดนามและถูกกองกำลังทหารสาธารณรัฐฝรั่งเศสจับปลดอาวุธและกองทัพที่ 13 ถอยมาอยู่ที่รัฐฉาน สาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมาร์ ในต้นปี พ.ศ. 2493 ส่งผลให้กองกำลังที่เหลืออยู่จากการสู้รบกับกองทหารจีนคอมมิวนิสต์ของกองทัพต่างๆ และกองพล93 มีกำลังพลโดยประมาณ 1,700 คน ได้มารวมกลุ่มตามพื้นที่ต่างๆในรัฐฉานรัฐว้าและเชียงตุง โดยมีนายพล หลี่มี่เป็นผู้บังคับบัญชาสูงสุดและเนื่องจากการรวมพลครั้งนี้จำนวนคนของกองพล 93 มีจำนวนคนมากทำให้เป็นที่รู้จักกันในนามของ “กองพลที่ 93” ช่วงกลางปี พ.ศ. 2493 เกิดสงครามที่สาธารณรัฐเกาหลี เพื่อเป็นการป้องกันการรวมตัวของกองกำลังคอมมิวนิสต์จากสาธารณรัฐประชาชนจีนทางตอนใต้ขึ้นไปสบทบทำให้ทางรัฐบาลประเทศสหรัฐอเมริกาและกองกำลังทหารจีนคณะชาติได้สนับสนุนกองพลที่ 93 ในเรื่องของเสบียงอาหารและอาวุธเพื่อต้องการส่งเสริมให้กองพลที่ 93 เข้าไปก่อกวนกองกำลังของทหารจีนคอมมิวนิสต์แต่เนื่องจากการก่อกวนนั้นไม่ประสบความสำเร็จ แสดงให้เห็นว่าประชาชนชาวจีนนั้นไม่ได้ให้การสนับสนุนกับรัฐบาลชุดเดิม แต่ให้การสนับสนุนและยอมรับการปกครองกองกำลังของทหารจีนคอมมิวนิสต์ของ เหมาเจ๋อตุงเมื่อความหวังในการกลับประเทศหมดลงทำให้ทางกองพลที่ 93 หันมาสร้างอิทธิพลขึ้นในพื้นที่ที่ได้ทำการครอบครอง ก่อให้เกิดปัญหาให้กับทางสหภาพเมียนมาร์เป็นอย่างมาก ส่งผลให้ทางรัฐบาลสหภาพเมียนมาร์ได้แก้ไขปัญหาอย่างจริงจังกรอปกับทางรัฐบาลจีนคอมมิวนิสต์ได้ยื่นหนังสือประท้วงและเรียกร้องให้ทางพม่าสหภาพเมียนมาร์จัดการกองพลที่ 93 โดยรีบด่วน ทางสหภาพเมียนมาร์ได้ดำเนินการแก้ไขปัญหากองพลที่ 93 ไปพร้อม ๆ กันทั้ง 3 อย่าง คือ

Veridian E-Journal, Silpakorn University
ISSN 1906 - 3431

1. เสนอเรื่องราวต่อองค์กรสหประชาชาติ
2. ทำการตกลงกับรัฐบาลไต้หวันให้ถอนกำลังทหารออกจากดินแดนสหภาพเมียนมาร์
3. ใช้กำลังทหารเข้าขับไล่กองพลที่ 93

โดยการขับไล่กองพลที่ 93 ได้ส่งพลกระทบต่อความมั่นคงของประเทศไทยและความสัมพันธ์ระหว่างประเทศไทยกับสหภาพเมียนมาร์เนื่องจากเมื่อทางสหภาพเมียนมาร์มีการใช้กำลังในการขับไล่กองพลที่ 93 ส่งผลให้กองกำลังพลที่ 93 ทำการอพยพหนีเข้ามายังทางตอนเหนือของประเทศไทยครอบคลุมทั้งหมด 3 จังหวัดทางภาคเหนือได้แก่ จังหวัดเชียงใหม่ เชียงรายและแม่ฮ่องสอน (วิทยา วัชระเกียรติศักดิ์, 2539: 14-20)

วัตถุประสงค์ของการศึกษา

1. เพื่อศึกษาการเปลี่ยนแปลงรูปแบบบ้าน โครงสร้างและวัสดุก่อสร้างของชาวจีนฮ่อว่ามีลักษณะใดบ้าง ตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันและมีการเปลี่ยนแปลงไปอย่างไร
2. เพื่อศึกษาถึงลักษณะการใช้สอยพื้นที่ภายในภายนอกบ้าน
3. เพื่อวิเคราะห์ถึงอิทธิพลหรือปัจจัยที่ทำให้บ้านเกิดการเปลี่ยนแปลง
4. เพื่อพยากรณ์แนวโน้มในอนาคตของรูปลักษณ์บ้านจีนฮ่อจากการวิเคราะห์สรุปผล

เกณฑ์ในการเลือกกรณีศึกษา

กลุ่มชาวจีนฮ่อที่อพยพเข้ามาอยู่ในประเทศไทย ได้แก่ บริเวณ 3 จังหวัดชายแดนภาคเหนือของประเทศไทย ได้แก่ จังหวัดเชียงใหม่ จังหวัดเชียงราย และจังหวัดแม่ฮ่องสอน (ขจัดภัย บุรุษพัฒน์, 2526) ในส่วนของพื้นที่จังหวัดเชียงใหม่และจังหวัดเชียงรายนั้นมีการขยายชุมชนอย่างรวดเร็ว ส่งผลกระทบต่อการสูญเสียสภาพของหมู่บ้านจีนฮ่อและวัฒนธรรมดั้งเดิมของหมู่บ้านไป ในขณะที่จังหวัดแม่ฮ่องสอนมีรูปแบบการปกครองแบบเฉพาะกลุ่มรวมทั้งการคมนาคมที่เข้าถึงลำบากกว่าใน 2 จังหวัดแรก ส่งผลให้หมู่บ้านยังสามารถรักษาสภาพหมู่บ้านจีนฮ่อไว้ได้ทั้งในลักษณะทางวัฒนธรรมจีนที่เป็นรูปแบบสังคมการเกษตรกรรมลักษณะทางสถาปัตยกรรมและความเชื่อยังคงลักษณะเฉพาะตัวของกลุ่มชาวจีนฮ่อ หมู่บ้านจีนฮ่อที่พบในจังหวัดแม่ฮ่องสอนมีอยู่ 3 หมู่บ้าน ได้แก่ หมู่บ้านรักไทย หมู่บ้านสุริยะ และหมู่บ้านสันติชล มีเกณฑ์ในการคัดเลือกกรณีศึกษาดังต่อไปนี้

1. เป็นพื้นที่ที่เคยได้ถูกทำการศึกษาทางด้านสถาปัตยกรรมพื้นถิ่นมาแล้วในอดีต เพื่อใช้ในการเปรียบเทียบเพื่อให้เห็นถึงการเปลี่ยนแปลง
2. เป็นพื้นที่ที่มีความหลากหลายของอายุการก่อสร้างของสถาปัตยกรรมพื้นถิ่น
3. การเข้าถึงหมู่บ้านมีความปลอดภัย

ใน 3 หมู่บ้านนี้ มีเพียง 2 หมู่บ้านเท่านั้นที่เคยได้รับการศึกษาทางด้านสถาปัตยกรรมพื้นถิ่นมาแล้วโดยศาสตราจารย์อรศิริ ปาณินท์ ในโครงการการศึกษาหมู่บ้าน บ้าน และเทคโนโลยีการก่อสร้างของหมู่บ้านจีนฮ่อ จังหวัดแม่ฮ่องสอน ในปี พ.ศ. 2537 ได้ทำการศึกษาหมู่บ้านรักไทย ตั้งอยู่ที่อำเภอเมืองจังหวัดแม่ฮ่องสอน และหมู่บ้านสันติชล ตั้งอยู่ที่อำเภอปาย จังหวัดแม่ฮ่องสอน

ขอบเขตของการศึกษา

ขอบเขตของการศึกษาหมู่บ้านสันติชล ตำบลเวียงใต้ อำเภอปาย จังหวัดแม่ฮ่องสอนโดยศึกษาเรื่องราวดังต่อไปนี้

1. ศึกษาถึงผังรวมและองค์ประกอบของหมู่บ้านสันติชล

2. ศึกษารูปแบบบ้านและองค์ประกอบของอาคารต่าง ๆ ภายในหมู่บ้านสันติชลทั้งจากเอกสารทุติยภูมิและการสำรวจภาคสนามปฐมภูมิ

3. รายละเอียดของบ้านและความแปรเปลี่ยนในสองช่วงเวลา

ขั้นตอนและแผนการดำเนินงานวิจัย

ศึกษาและเก็บรวบรวมข้อมูลเอกสารที่เกี่ยวเนื่องกับชาวจีนฮ่อ หรือชาวจีนยูนานและประวัติศาสตร์ในการตั้งถิ่นฐานของชาวจีนฮ่อในประเทศไทยและหมู่บ้านสันติชล อำเภอปาย จังหวัดแม่ฮ่องสอน ซึ่งเป็นพื้นที่ในการศึกษาในครั้งนี้เพื่อให้เข้าใจถึงประวัติศาสตร์ของชาวจีนฮ่อ

1. จัดทำเอกสารใบแนะนำตัวสำหรับการขอเอกสารจากหน่วยงานราชการและบุคคลที่เกี่ยวข้อง พร้อมทั้งจัดทำแบบสอบถามข้อมูลเบื้องต้นเกี่ยวกับข้อมูลของผู้อยู่อาศัยและบ้านพักอาศัย

2. เก็บรวบรวมข้อมูลที่ได้จากการสำรวจภาคสนามและการสัมภาษณ์ในเชิงลึกบุคคลสำคัญในท้องถิ่น ผู้นำชุมชน และคนในชุมชน เพื่อให้ได้มาซึ่งข้อมูลที่ถูกต้องในการศึกษาวิจัยในพื้นที่หมู่บ้านสันติชล ส่งผลให้เข้าใจถึงการดำรงชีวิต สภาพแวดล้อม ประเพณีวัฒนธรรม และรูปแบบทางสถาปัตยกรรมของเรือนพื้นบ้านจีนฮ่อที่เปลี่ยนแปลงไปจากอดีตสู่ปัจจุบัน

3. การสำรวจภาคสนามแบ่งออกเป็น 3 ช่วง คือ

3.1 สำรวจภาพรวมทางกายภาพและทางสังคมเพื่อวางขอบข่ายเนื้อหาในการสำรวจภาคสนามครั้งต่อไป เพื่อนำไปสู่การศึกษารายละเอียดทางสถาปัตยกรรมด้วยวิธีการสำรวจรางวัด ถ่ายภาพ และสัมภาษณ์บุคคลที่เกี่ยวข้อง

3.2 สำรวจข้อมูลเชิงลึกด้วยการเข้าไปฝังตัวอยู่ในพื้นที่ และประพฤติตนเป็นเหมือนคนในพื้นที่เพื่อทำให้เกิดการยอมรับไว้ใจ และให้ได้มาซึ่งข้อมูลเชิงมานุษยวิทยาที่เป็นจริง เพื่อนำไปสู่ความเข้าใจในวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของชาวจีนฮ่อและปัจจัยที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางสถาปัตยกรรมพื้นถิ่น

3.3 สำรวจรังวัดทำผังเรือนและแบบทางสถาปัตยกรรมในบริเวณพื้นที่กรณีศึกษา พร้อมทั้งเก็บข้อมูลส่วนบุคคลจากเรือนที่เข้าสำรวจ

4. รวบรวมข้อมูลที่ได้รับจากการสำรวจภาคสนามและตรวจสอบข้อมูลที่ได้รับเพื่อความถูกต้อง

5. จัดทำแบบทางสถาปัตยกรรม และรายละเอียดทางสถาปัตยกรรม โดยใช้ภาพถ่ายจากการสำรวจภาคสนามและภาพลายเส้น ทำการประมวลผลข้อมูลสู่การปฏิบัติการวิเคราะห์ สังเคราะห์และการจัดทำรายงานทุกขั้นตอน

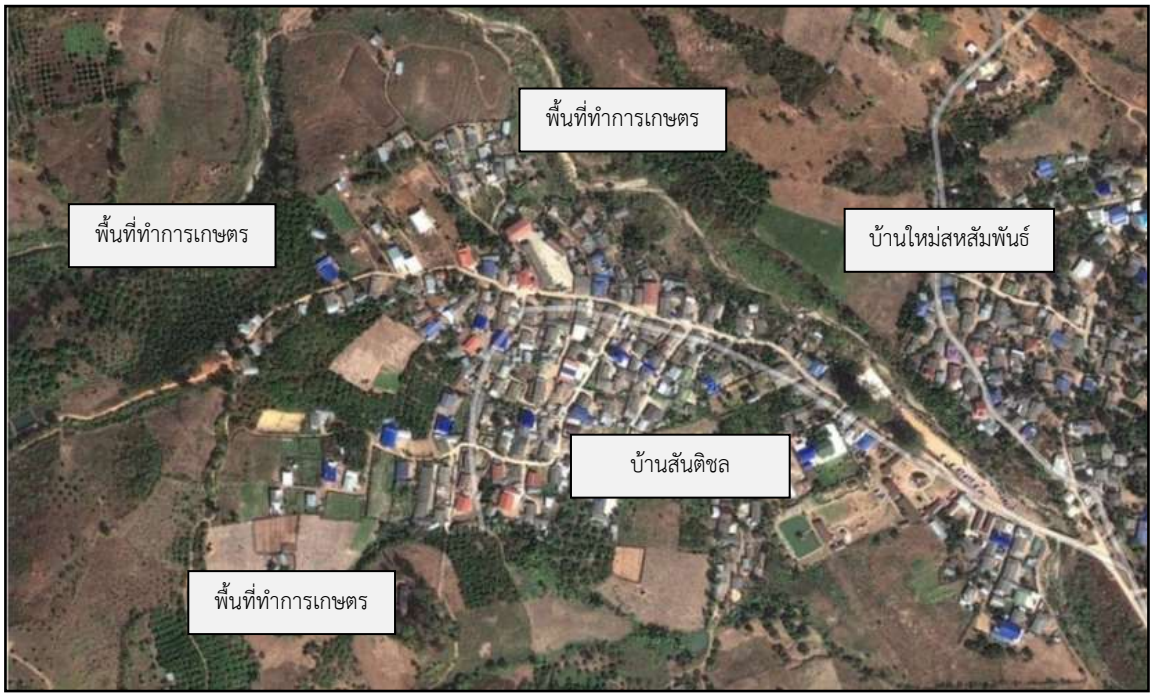
6. การวิเคราะห์ข้อมูล โดยนำข้อมูลที่ได้จากการสอบถาม ข้อมูลที่ได้จากการสำรวจสังเกตในพื้นที่กรณีศึกษาที่ผ่านการตรวจสอบและเรียบเรียงไว้ข้างต้นมาวิเคราะห์ในประเด็นต่าง ๆ

7. สรุปผลการวิจัยและตอบคำถามที่มาจากวัตถุประสงค์

Veridian E-Journal, Silpakorn University
ISSN 1906 - 3431

หมู่บ้านสันติชล

หมู่บ้านสันติชล ตั้งอยู่ตำบลเวียงใต้ อำเภอปาย จังหวัดแม่ฮ่องสอน ก่อตั้งขึ้นมาตั้งแต่ปีพ.ศ.2518 เป็นหมู่บ้านของกลุ่มชาวจีนฮ่อ ตั้งอยู่ห่างจากอำเภอปาย 4.5 กิโลเมตร (พิสมัย หล่ออริยวัฒน์, 2552: 9)



ภาพที่ 1 แผนผังแสดงลักษณะทางกายภาพของหมู่บ้านสันติชล
ที่มา: **หมู่บ้านสันติชล.** แผนที่ประเทศไทย. มาตราส่วน 100: 6000 ม.

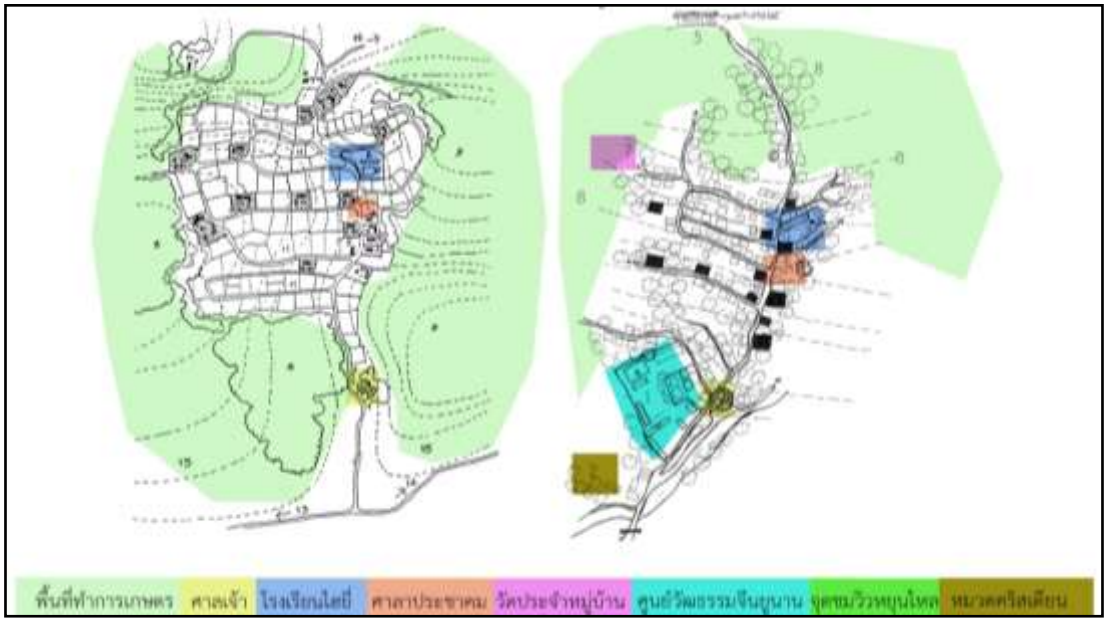
แผนผังแสดงองค์ประกอบของหมู่บ้านสันติชล ตั้งอยู่บริเวณเชิงเขา จากภาพแผนผังให้เห็นว่าหมู่บ้านสันติชลอยู่ติดกับหมู่บ้านใหม่สหสัมพันธ์ ลักษณะทางกายภาพของหมู่บ้านสันติชลเป็นชุมชนที่สร้างอยู่บริเวณเนินเขา ทำให้มีการสร้างบ้านเป็นลักษณะคล้ายกับขั้นบันได ส่งผลให้ภายในหมู่บ้านมีซอยเล็กๆ แยกไปจากถนนหลักของหมู่บ้าน และพื้นที่สำหรับทำการเกษตรของหมู่บ้านจะอยู่บริเวณรอบนอกของหมู่บ้าน

เนื้อหาของการศึกษา

ในการศึกษาได้ทำการเลือกกรณีศึกษาและเปรียบเทียบกับ “โครงการการศึกษา หมู่บ้าน บ้านและเทคโนโลยีการก่อสร้างของบ้านจีนฮ่อ จังหวัดแม่ฮ่องสอน” เมื่อปี พ.ศ.2540 ทำให้ทราบถึงการเปลี่ยนแปลงดังต่อไปนี้

1. ผังของหมู่บ้าน การเปรียบเทียบลักษณะของแผนผังหมู่บ้านสันติชลจากแผนผังและองค์ประกอบในปีพ.ศ. 2537 กับปี พ.ศ. 2555 สามารถทราบได้ว่า หมู่บ้านสันติชลในปัจจุบันมีการเพิ่มองค์ประกอบของชุมชนในส่วนของศูนย์วัฒนธรรมจีนยูนานจุดชมวิวหยุนไหล วัดประจำหมู่บ้าน และหมวดคริสเตียนบ้านสันติชล สรุปได้ว่า

ในองค์ประกอบของหมู่บ้านที่เพิ่มเข้ามานั้น สะท้อนให้เห็นถึงการท่องเที่ยวเริ่มเข้ามามีบทบาทกับชุมชนอย่างมาก ซึ่งเห็นได้จากการเพิ่มองค์ประกอบเพื่อการท่องเที่ยว และเริ่มมีการรับเอาศาสนาอื่นนอกจากเพียงแค่นับถือบรรพบุรุษ นั่นคือ ศาสนาคริสต์และศาสนาพุทธ (บุญหล่อ หล่ออริยวัฒน์, 2553)



ภาพที่ 2 แสดงการเปรียบเทียบแผนผังหมู่บ้านสันติชล พ.ศ. 2537
ที่มา: อรศิริ ปาณินท์, **การศึกษาหมู่บ้านบ้าน และเทคโนโลยีการก่อสร้างของหมู่บ้านจีนฮ่อ จังหวัดแม่ฮ่องสอน** (นครปฐม: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยศิลปากร, 2540), 19.; แผนผังหมู่บ้านสันติชล จากการสำรวจภาคสนามโดยผู้วิจัย, 2555)

2. ผังบริเวณบ้าน ผังพื้นบ้าน ลักษณะโครงสร้างบ้านและวัสดุก่อสร้าง

2.1 ผังบริเวณบ้าน การศึกษาผังบริเวณบ้านได้เปรียบเทียบองค์ประกอบของบ้านจากกรณีศึกษาปี พ.ศ. 2537 กับกรณีศึกษาปี พ.ศ. 2555 ทราบว่าบ้านของชาวจีนฮ่อในปี พ.ศ. 2555 มีองค์ประกอบเพิ่มขึ้นจากบ้านในปี พ.ศ. 2537 ทั้งส่วนต่อขยาย ร้านค้า และพื้นที่ใช้สอยหลักที่มีขนาดใหญ่มากขึ้น แต่ก็ยังมีองค์ประกอบที่คงเดิมอยู่ ได้แก่ ห้องนอน ห้องน้ำ ห้องครัว ชานหน้าบ้าน และลานกว้าง แสดงให้เห็นว่าบ้านชาวจีนฮ่อมีการขยายใหญ่ขึ้นเนื่องจากจำนวนผู้อยู่อาศัยภายในบ้านและร้านค้าเพื่อรองรับคนในหมู่บ้านที่เพิ่มขึ้นและนักท่องเที่ยว

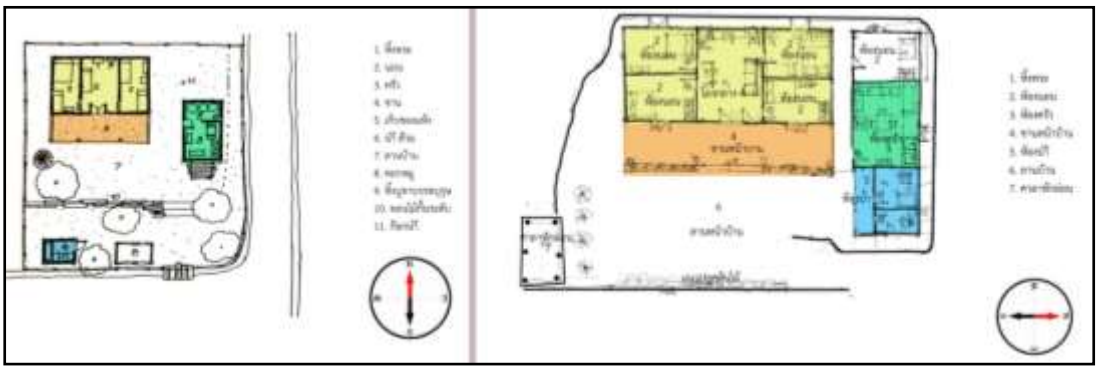
Veridian E-Journal, Silpakorn University
ISSN 1906 - 3431



ภาพที่ 3 แสดงการเปรียบเทียบแผนผังบ้าน พ.ศ. 2537

ที่มา: อรศิริ ปาณินท์, **การศึกษาหมู่บ้านบ้าน และเทคโนโลยีการก่อสร้างของหมู่บ้านจีนฮ่อ จังหวัดแม่ฮ่องสอน** (นครปฐม: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยศิลปากร, 2540), 52, 54, 60.; แผนผังหมู่บ้านสันติชล จากการสำรวจภาคสนามโดยผู้วิจัย, 2555)

2.2 ผังพื้นบ้าน ผังพื้นบ้านนับว่าเป็นเอกลักษณ์เฉพาะตัวของบ้านในหมู่บ้านสันติชลเนื่องจากสามารถพบเห็นได้แทบทุกหลังคาเรือน จะมีลักษณะการวางผังบ้านแบบ 3 ช่วงเสา ทำให้เกิดลักษณะเป็น 3 ห้อง ห้องตรงกลางจะเป็นห้องโถงและ 2 ห้องด้านซ้าย,ขวา เป็นห้องนอน ส่วนห้องน้ำและห้องครัวจะแยกออกจากตัวบ้าน จากการเปรียบเทียบทำให้ทราบว่า ลักษณะการจัดแผนผังบ้านยังคงลักษณะแบบเดิมเอาไว้ได้อยู่



ภาพที่ 4 แสดงการเปรียบเทียบองค์ประกอบของบ้าน พ.ศ. 2537

ที่มา: อรศิริ ปาณินท์, **การศึกษาหมู่บ้านบ้าน และเทคโนโลยีการก่อสร้างของหมู่บ้านจีนฮ่อ จังหวัดแม่ฮ่องสอน** (นครปฐม: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยศิลปากร, 2540), 60.; แผนผังหมู่บ้านสันติชลจากการสำรวจภาคสนามโดยผู้วิจัย, 2555)

2.3 ลักษณะโครงสร้างบ้าน ลักษณะโครงสร้างหลักของบ้านที่ทำการเปรียบเทียบบ้านจากกรณีศึกษาปี พ.ศ. 2537 กับกรณีศึกษาปี พ.ศ. 2555 ลักษณะโครงสร้างหลักของบ้านเป็นลักษณะเดียวกัน คือ ใช้ระบบฐานรากแผ่ (Spread footing) คือ การใช้ฐานรากแบบไม่ใช้เสาเข็ม ลักษณะการรับน้ำหนักของฐานแผ่จะช่วยตัวเอง โดยการถ่ายเทน้ำหนักลงไปที่พื้นดินหรือหินที่อยู่บริเวณด้านล่าง ส่วนลักษณะของเสายังคงมีการใช้เสาไม้เหมือนกับปี พ.ศ. 2537 หากแต่ในปี พ.ศ. 2557 มีการใช้เสาคอนกรีตเพิ่มเข้าแต่ยังสามารถพบเสาไม้อยู่ ในส่วนของโครงสร้างหลังคายังคงมีการใช้ลักษณะโครงสร้างเป็นไม้เหมือนเดิม เปลี่ยนแปลงเพียงวัสดุที่เลือกใช้ในการมุงหลังคา

จากการเปรียบเทียบจะเห็นได้ว่า ลักษณะของโครงสร้างบ้านจีนฮ่อในปี พ.ศ. 2537 กับบ้านในปีพ.ศ. 2557 ยังคงเป็นรูปแบบเดียวกันหากแต่มีการเปลี่ยนแปลงไปในส่วนของการเลือกใช้วัสดุที่คงทนถาวรมากยิ่งขึ้น

2.4 วัสดุก่อสร้าง ในส่วนของวัสดุที่ใช้ในการก่อสร้างแตกต่างจากเดิม (อรศิริ ปาณินท์, 2540) วัสดุเดิมที่มีการใช้ คือ ผนังดินดิบและฝากไม้ไผ่ ในปัจจุบันวัสดุมีให้เลือกหลากหลายมากขึ้นและมีความคงทนมากกว่าเดิม ทำให้วัสดุที่พบสามารถแบ่งออกมาได้ดังต่อไปนี้ โดยเรียงลำดับตามวัสดุที่พบมากไปหาน้อย

1. ปูนซีเมนต์ ใช้กับทุกส่วนในการก่อสร้างตั้งแต่ทำเป็นฐานราก ก่อผนังเป็นการก่ออิฐแล้วฉาบปูนเรียบทาสี ส่วนนี้จะใช้ในพื้นที่ที่ใช้งานบ่อยและเป็นพื้นที่หลักของบ้าน เช่น ตัวบ้านหลักและห้องครัว
2. ซีเมนต์บล็อก ใช้กับห้องที่ลดความสำคัญลงมา คือ ทำการก่อผนังและใช้งานโดยไม่มีการฉาบปูนทับอีกครั้ง ผนังนี้จะพบมากที่เรือนครัว ห้องน้ำ และห้องเก็บของ
3. สังกะสี พบมากที่การมุงหลังคาและผนังห้องเก็บของ
4. ฟากไม้ไผ่และไม้อัด ผนังพวกนี้จะใช้กับพื้นที่ที่ไม่มีความสำคัญ เช่น โรงเก็บของ เล้าไก่ เป็นต้น
5. ผนังดินดิบ พบที่บ้านดินที่ผังมีการใช้งานแต่มีจำนวนไม่มากนักในบ้านหนึ่งหลังอาจไม่ได้มีใช้วัสดุเพียงชนิดเดียวทั้งหลังแต่มีการให้ค่าความสำคัญของวัสดุเรียงตามส่วนที่ใช้งานประจำหรือในพื้นที่ที่ใช้งานมากที่สุด สามารถเรียงด้าน ดังนี้ เรือนหลัก ห้องครัว ห้องน้ำและส่วนประกอบอื่นๆ เช่นเล้าไก่ โรงเก็บของ เรียงตามตัวอย่างเบื้องต้นวัสดุที่ใช้งานก็จะเป็นผนังก่ออิฐฉาบปูน เรียบตามด้วยซีเมนต์บล็อก ฟากไม้ไผ่ สังกะสี และแผ่นไม้อัด ตามลำดับสรุปได้ว่าในปัจจุบันมีการใช้วัสดุที่หลากหลายมากขึ้น แต่ก็ยังมีการใช้ผนังดินดิบและฝากไม้ไผ่ แต่พบในปริมาณที่น้อย

Veridian E-Journal, Silpakorn University
ISSN 1906 - 3431



ภาพที่ 5 แสดงความหลากหลายของวัสดุที่พบใน หมู่บ้านสันติชล
(จากการสำรวจภาคสนามโดยผู้วิจัย, 2555)

1. พัฒนาการของเรือนจีนฮ่อ

การศึกษาถึงรูปแบบเรือนที่พบในหมู่บ้านสันติชล เปรียบเทียบกับบ้านที่ได้รับการสำรวจมาแล้วจากโครงการการศึกษาหมู่บ้าน บ้านและเทคโนโลยีการก่อสร้างของหมู่บ้านจีนฮ่อ จังหวัด แม่ฮ่องสอน (อรศิริ ปาณินท์, 2540) หลังจากที่หมู่บ้านได้รับการช่วยเหลือในการสร้างที่อยู่อาศัยจากรัฐบาลไต้หวันทำให้บ้านดินที่เคยสร้างไว้ได้ถูกรื้อทำลายลงและแทนที่ด้วยวัสดุใหม่ นั่นคือผนังก่ออิฐฉาบปูน แต่ยังคงทำไว้ในรูปแบบเรือนเดิม และเมื่อนำภาพบ้านที่เป็นกรณีศึกษามาเรียงลำดับตามอายุบ้านจะพบลักษณะบ้าน ดังต่อไปนี้



ภาพที่ 6 แสดงลำดับอายุเรือนเพื่อให้เห็นถึงความเปลี่ยนแปลงของบ้านเรือนที่สร้างใหม่ (จากการสำรวจภาคสนามโดยผู้วิจัย, 2555)

จากภาพแสดงให้เห็นว่า แม้ว่าระยะเวลาผ่านไปและความเจริญก้าวเข้ามามีบทบาทมากยิ่งขึ้นแต่ลักษณะบ้านจีนฮ่อก็ยังคงมีรูปลักษณ์แบบเดิม คือเป็นเรือนที่มีขนาด 3 ห้อง มีเสาจำนวน 12 ต้น แต่สิ่งที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างเห็นได้ชัดเจน คือวัสดุที่มีการเลือกใช้ในการก่อสร้างบ้านที่เปลี่ยนแปลงไปจากบ้านดินไปเป็นผนังคอนกรีตฉาบปูนทาสี แต่ในขณะเดียวกันบ้านที่เป็นผนังดินที่สร้างในปัจจุบันยังสมารถคงลักษณะบ้านดินตามแบบเดิมได้ หากแต่มีการเปลี่ยนแปลงวัสดุในส่วนของหลังคาที่เคยมุงหญ้าคาเปลี่ยนไปเป็นสังกะสี เพราะฉะนั้นจะเห็นได้ว่าพัฒนาการของบ้านจีนฮ่อ ที่เห็นเด่นชัดนั้นไม่ใช่ในเรื่องของรูปลักษณ์ของบ้านหากแต่เป็นการเลือกใช้วัสดุที่คงทนมากยิ่งขึ้น แต่ยังสามารถรักษาลักษณะรูปแบบของบ้านเรือน ได้อย่างคล้ายคลึงเดิม

สรุปผลของการศึกษา

1. เพื่อศึกษาการเปลี่ยนแปลงรูปแบบบ้าน โครงสร้างและวัสดุก่อสร้างของชาวจีนฮ่อ ว่ามีลักษณะใดบ้าง ตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันและมีการเปลี่ยนแปลงไปอย่างไรบ้าง

การเปลี่ยนแปลงของรูปแบบบ้านที่พบส่วนใหญ่นั้น มีการเปลี่ยนแปลงลักษณะบ้านน้อยมากซึ่งลักษณะบ้านส่วนใหญ่ยังคงเป็นเรือนชั้นเดียวและมีลานกว้างบริเวณตรงกลาง แต่สิ่งที่เห็นได้อย่างชัดเจนในการเปลี่ยนแปลงคือเรื่องของการใช้วัสดุ มีการเปลี่ยนจากผนังดินดิบเป็นผนังบล็อกคอนกรีตฉาบปูนเรียบทาสี หากแต่ผนังดินดิบนั้นยังสามารถพบได้อยู่แต่ในปริมาณที่น้อยมากสำหรับในส่วนที่ใช้สำหรับอยู่อาศัยสามารถทำให้ทราบว่า ชาวจีนฮ่อยังคงมีภูมิปัญญาในเรื่องของการสร้างผนังดินดิบติดตัวอยู่

Veridian E-Journal, Silpakorn University
ISSN 1906 - 3431

2. เพื่อศึกษาถึงการปรับเปลี่ยนลักษณะการใช้สอยภายในภายนอกบ้าน

การศึกษาในส่วนของการปรับเปลี่ยนรูปแบบการใช้สอยภายในบ้านนั้น ยังคงมีลักษณะการใช้สอยภายในบ้านแบบเดิม เพียงแต่พบในการขยายตัวของบ้านที่อยู่อาศัยที่มีการขยายตัวขนาดใหญ่ขึ้น

3. เพื่อวิเคราะห์ถึงอิทธิพลหรือปัจจัยที่ทำให้บ้านเกิดการเปลี่ยนแปลงอิทธิพลที่พลต่อการเปลี่ยนแปลงรูปแบบเรือนที่เราพบนั้น ได้แก่

3.1 อาชีพ หมายถึง เมื่อชาวบ้านมีอาชีพค้าขาย ลักษณะของบ้านได้มีการปรับเพื่อให้ค้าขายได้สะดวก โดยการสร้างอาคารร้านค้าขึ้นและหันหน้าทางถนนหลักประจำหมู่บ้าน

3.2 วัสดุ หมายถึง ในปัจจุบันมีให้เลือกหลากหลายมากขึ้น ประกอบกับราคาที่มีหลายราคาทำให้การสร้างบ้านเรือนของชาวบ้านในชุมชนไม่จำเป็นต้องใช้เพียงผนังดินดิบเพียงอย่างเดียว

3.3 เงิน หมายถึง เมื่อผู้อยู่อาศัยมีเงินมากขึ้น ย่อมเลือกวัสดุที่ดีและทนทานที่สุดสำหรับบ้านที่ใช้อยู่อาศัย

3.4 จำนวนสมาชิก หมายถึง หากบ้านมีคนอาศัยอยู่มากขึ้นย่อมส่งผลโดยตรงต่อการขยายบ้าน เมื่อมีสมาชิกเพิ่มมากขึ้นบ้านจะมีการขยายตัวออกไปทำให้ลักษณะของบ้านเรือนมีการเปลี่ยนแปลงขยายใหญ่ขึ้น

4. เพื่อพยากรณ์แนวโน้มในอนาคตของรูปลักษณ์บ้านจีนฮ่อ ได้จากการวิเคราะห์และสรุปผล

จากการศึกษาทำให้ทราบแนวโน้มของรูปแบบบ้านของชาวจีนฮ่อนั้นจะยังคงลักษณะของการเป็นกลุ่มบ้านเรือนชั้นเดียวและมีลานกว้างเอาไว้ ซึ่งเป็นลักษณะที่ตกทอดมาจากเรือนพื้นถิ่นของชาวจีนยูนาน (อรศิริ ปาณินท์, 2540: 164-175) แต่จะมีการเลือกใช้วัสดุที่เปลี่ยนแปลงไปจากเดิมตามยุคสมัยทั้งนี้การเปลี่ยนแปลงวัสดุก็เพื่อความคงทนของบ้านและความสะดวกสบายในการดูแลรักษาเป็นหลัก

แนวโน้มของการคงอยู่และการอนุรักษ์

การพิจารณาแนวโน้มของการคงอยู่ของสภาพแวดล้อมพื้นถิ่นของหมู่บ้านจีนฮ่อนั้น ปัจจัยที่จะมีผลต่อการเปลี่ยนแปลงของบ้านเรือน เมื่อพิจารณาแล้วได้ปัจจัยต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

1. เรื่องของการท่องเที่ยว จากการสำรวจพบว่า เมื่อมีการท่องเที่ยวเข้ามามีส่วนร่วมและเริ่มส่งผลต่อหมู่บ้านอย่างชัดเจน จนเกรงว่าจะมีผลต่อการเปลี่ยนแปลงของรูปแบบเรือน เมื่อได้ทำการศึกษา พบว่าการท่องเที่ยวไม่ได้ส่งผลต่อลักษณะของรูปแบบบ้าน หากแต่ส่งผลต่อองค์ประกอบของบ้านที่เพิ่มมากขึ้น คือส่วนของร้านค้า เนื่องจากเมื่อมีคนมากขึ้นการค้าขายก็จะขยายขึ้นตาม นอกจากองค์ประกอบของตัวบ้านแล้ว สิ่งที่มีผลกระทบ คือ การเพิ่มองค์ประกอบของหมู่บ้าน อาทิเช่น ศูนย์วัฒนธรรมชาวจีนยูนาน การสร้างศูนย์วัฒนธรรมนั้นเป็นส่วนดี หากมีการชี้แจ้งกับชาวบ้านในเรื่องของพื้นฐานวัฒนธรรมและเอกลักษณ์ที่สำคัญเพื่อการรักษาเอกลักษณ์บ้านเรือนเอาไว้

2. ความตระหนักในคุณค่าของชนชาติและวัฒนธรรมดังเดิม ในส่วนนี้กลุ่มชาวจีนฮ่อยังคงรักษาไว้ได้อย่างเหนียวแน่น เห็นได้ชัดเจนจากการสร้างวัดในชุมชนแต่ในปัจจุบันได้กลายเป็นวัดร้างไปในที่สุด เมื่อได้ทำการสอบถามได้ทราบว่า คนในชุมชนไม่เข้าใจถึงการต้องไหว้พระ ทำบุญตักบาตร เพราะคุ้นเคยกับการไหว้ศาลเจ้ามากกว่า ส่งผลให้วัดกลายเป็นวัดร้าง (บุญหล่อ หล่ออริยวัฒน์, 2553) สอดคล้องกับเรื่องการผลิตซ้ำทาง

อุดมการณ์ของชาวจีนฮ่อที่ผ่านความเชื่อและการปฏิบัติในชีวิตประจำวันเป็นการรักษาอุดมการณ์อำนาจหรือการรักษากฎเกณฑ์ของสังคมไว้ (วัฒนา คุณประดิษฐ์, 2543: 88) และการนำเอาวัฒนธรรมไทยเข้ามาอยู่ใต้วัฒนธรรมของตนเอง เช่น การไปร่วมงานวัดไทยหรือร่วมกิจกรรมของโรงเรียนไทย เพื่อบ่งบอกว่าเป็นคนไทยตามความหมายของเขาที่จะกำหนดความหมายเอง ทำให้ยังคงรักษาประเพณีดั้งเดิมไม่ให้สูญหายไป เพื่อยืนยันในอำนาจการควบคุมวิถีชีวิตตนเองอยู่ (วัฒนา คุณประดิษฐ์, 2543: 90) แสดงให้เห็นว่าการที่หมู่บ้านสันติชลยังสามารถคงรักษาวัฒนธรรมของตนเองไว้ได้อยู่เกิดจากการถ่ายทอดและตระหนักของคุณค่าของความเป็นชาวจีนฮ่ออย่างชัดเจนมาจากบรรพบุรุษ

3. การทำลายโดยรู้เท่าไม่ถึงการณ์ อาจเกิดได้หลายกรณีทั้งจากกรณีของชาวบ้านเองหรือหน่วยงานภาครัฐ ดังนั้นควรส่งเสริมให้ทุกคนตระหนักถึงเอกลักษณ์ของลักษณะบ้านเรือนให้ทราบถึงความสำคัญของลักษณะบ้านเรือนของตน และชี้ให้เห็นถึงการก่อสร้างบ้านและเปลี่ยนแปลงวัสดุใหม่ในแนวทางที่ถูกต้องโดยที่บ้านจะยังคงเอกลักษณ์เดิมอยู่ไว้ได้ นับว่าเป็นการส่งเสริมการท่องเที่ยวในแนวทางของ“สิ่งแวดล้อมทางวัฒนธรรม (Cultural Environment) หมายความว่า พื้นที่หรือบริเวณทางภูมิศาสตร์ที่สะท้อนและบอกเล่าเรื่องราวอันเกี่ยวเนื่องกับประวัติศาสตร์และการพัฒนาทางสังคมของมนุษย์ อันมีคุณค่าทั้งในอดีตและปัจจุบันโดยให้ความสำคัญกับพื้นที่โดยรวมมากกว่าสถานที่จุดเดียวจึงสามารถสะท้อนวิถีชีวิตของผู้คนโดยทั่วไปได้” (แดนชัย ไพรสันต์, 2557: 1480)

ข้อเสนอแนะ

การคงอยู่ของรูปลักษณ์บ้านจีนฮ่อแบบบ้านจีนในชนบท เป็นสิ่งที่มากับวัฒนธรรมและวิถีชีวิตซึ่งแสดงออกในลักษณะของผังพื้นบ้านส่วนกลาง ส่วนพัฒนาการของบ้านจะเกี่ยวเนื่องกับการเลือกใช้วัสดุใหม่ในรูปลักษณ์เดิม ดังนั้นจะเห็นได้ว่าเมื่อเข้ามาภายในหมู่บ้านจีนฮ่อจะพบบรรยากาศของกลุ่มบ้านที่ต่างไปจากการเข้าไปภายในหมู่บ้านอื่นบริเวณที่ใกล้เคียงกัน ซึ่งเป็นปัจจัยมาจากรูปลักษณ์ของบ้านนั่นเองปัจจุบันบ้านดินเริ่มเลือนหายไป แต่บ้านที่ปรากฏแทนบ้านดินนั้นยังมีรูปลักษณ์ที่มีเอกลักษณ์เฉพาะตัวไว้ได้ ดังนั้นขณะที่การท่องเที่ยวเข้ามามีบทบาทอย่างมากกับชุมชนจีนฮ่อควรจัดการการรณรงค์เพื่อการอนุรักษ์สามารถทำได้หลายทาง

1. การประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนรับรู้ถึงความสำคัญของเอกลักษณ์ของบ้านเรือนตน
2. รัฐบาลควรเห็นคุณค่าและส่งผู้เชี่ยวด้านการอนุรักษ์เข้าไปชี้แจ้งกับชาวบ้านเพื่อหาแนวทางการสร้างบ้านเรือนในอนาคตที่จะสามารถคงเอกลักษณ์เอาไว้ได้อยู่
3. หน่วยงานภาครัฐ ไม่ควรเข้าไปยุ่งกับเกี่ยวกับผังรวมของหมู่บ้านเพื่อให้คงเอกลักษณ์เดิมของชุมชนเอาไว้ได้

จากข้อมูลด้านบนนั้นจะเห็นได้ว่าการที่จะให้บ้านคงอยู่ในสภาพบ้านดินนั้นอาจเป็นไปได้ยากเนื่องจากไม่เหมาะในสภาพการใช้งาน หากแต่การคงเอกลักษณ์ลักษณะบ้านนั้นยังสามารถทำได้อยู่ หากมีการชี้แจ้งให้เห็นถึงความสำคัญของรูปแบบบ้านก็จะสามารถยังคงรักษาเอกลักษณ์ของบ้านจีนฮ่อให้อยู่ได้อย่างยาวนาน

เอกสารอ้างอิง

ภาษาไทย

ขจัดภัย บุรุษพัฒน์. (2526). **ชนกลุ่มน้อยในไทยกับความมมั่นคงของชาติ.** กรุงเทพฯ: เจริญรัฐการพิมพ์.

แดนชัย ไพรสณฑ์. (2557). “การอนุรักษ์ภูมิทัศน์วัฒนธรรม กรณีศึกษา: ชุมชนเกาะเกร็ด จังหวัดนนทบุรี.” **วารสารวิชาการ Veridian** 7, 2 (พฤษภาคม- สิงหาคม): 1477-1487.

บุญหล่อ หล่ออริยวัฒน์. (2553). ผู้นำหมู่บ้านสันติชล. สัมภาษณ์, 10 กุมภาพันธ์.

พิสมัย หล่ออริยวัฒน์. (2552). **รายงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นฉบับสมบูรณ์ โครงการวิจัยแนวทางการพัฒนาศักยภาพในการจัดการผลผลิตจากถั่วเหลืองด้วยภุมิปัญญาชาวจีนยูนานบ้านสันติชล อำเภอปาย จังหวัดแม่ฮ่องสอน ระยะที่ 2.** กรุงเทพฯ: สำนักงานกองทุนสนับสนุนงานวิจัย.

รณกร เจริญศรี. (2557). “การจัดการการท่องเที่ยวในพระบรมมหาราชวังและวัดพระศรีรัตนศาสดาราม.” **วารสารวิชาการ Veridian** 7, 3 (กันยายน-ธันวาคม): 728-739.

วัฒนา คุณประดิษฐ์. (2543). “การผลิตซ้ำทางอุดมการณ์ของชาวจีนฮ่อในภาคเหนือของประเทศไทย.” วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิตสาขาวิชาการศึกษานอกระบบบัณฑิตวิทยาลัยมหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

วิทยา วัชระเกียรติศักดิ์. (2539). “ปัญหาจีนฮ่ออพยพภายใต้การควบคุมของกระทรวงมหาดไทย:ศึกษาเฉพาะกรณีอำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงราย.” วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต สาขาวิชาการเมืองและการปกครอง บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

วิทยาลัยชุมชน. (2554). “ปกเล่าเรื่อง บุญหล่อ หล่ออริยวัฒน์ ผู้นำตัวจริงแห่งหมู่บ้านสันติชล.” **จุลสารวิทยาลัยชุมชน** 1, 1 (มกราคม): 4-9.

อรศิริ ปาณินท์. (2540). การศึกษาหมู่บ้านบ้าน และเทคโนโลยีการก่อสร้างของหมู่บ้านจีนฮ่อ จังหวัดแม่ฮ่องสอน. **นครปฐม: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยศิลปากร.**